

De schoolfiets

Naar een toekomstgerichte mobiele school

vzw VELO, Leuven – 14 maart 2011

1. Situering

In 2006 lanceerde Stichting Levenslijn in samenwerking met de Koning BoudewijnStichting een project 'fietsateliers op school'. Meer dan 200 Vlaamse secundaire scholen maakten de daaropvolgende jaren kennis met dat concept. Het was de bedoeling om via dit project een aanzet te geven tot meer en veiliger fietsgebruik in BUSO, BSO, TSO en ASO scholen. Velo vzw werd geëngageerd om dit project inhoudelijk en in de praktijk waar te maken.

Door leerlingen ertoe aan te zetten om in het geval van een defect aan hun fiets op weg naar school, dit zelf te leren herstellen met de hulp van medeleerlingen of leerkrachten beoogden we een grotere zelfredzaamheid en verantwoordelijkheid. Naargelang ligging, aard en enthousiasme konden scholen er een heel eigen invulling aan geven.

Sommige scholen bouwden een echte atelierwerking uit. Bij andere werd het een plek waar de schoolfietsen onderhouden werden en vooral TSO en BUSO scholen integreerden de werking in de lessen.

Dit project heeft er toe bijgedragen dat in de deelnemende scholen fietsveiligheid en de bijhorende technische basisvaardigheden een item geworden zijn.

Voor leerlingenraderen en ouderraderen bleek het een actueel en waardevol onderwerp. Eind 2010 werd het project, zoals voorzien, stopgezet. De kiemen zijn gelegd en we zien dat sommige pedagogische begeleidingsdiensten de fakkel overnemen.

Toch denken wij dat er een voor de hand liggend en zinvol vervolg van dit project mogelijk en wenselijk is.

2. Continuering: de schoolfiets

Veel scholen vragen naar ondersteuning bij de ontwikkeling van een schoolfietsenpark. Secundaire scholen willen meer en meer gebruik maken van de fiets voor korte verplaatsingen naar sporthallen, musea, stageplaatsen...

Openbaar vervoer is vaak omslachtig en duurder. Niet alle leerlingen komen met een eigen fiets naar school. Kansarmen kunnen er zich vaak geen veroorloven of hebben fietsen van bedenkelijke kwaliteit.

Het alternatief is dan een schoolfiets. Maar de ervaring leert dat schoolfietsen vaak voor problemen zorgen. Ze zijn zelden aangepast aan het doelpubliek:

- Onaangepaste maten (Iln tussen 12 en 18 jaar) en modellen (man/vrouw)
- Oud en versleten (gekregen tweedehands)
- Onveilig omwille van gebrekkig onderhoud
- Kwetsbaar door foute keuze van model

Dit resulteert in de diverse problemen:

- Onveilig(e) fietsen
- weinig respect voor de geleende fiets
- fietsen met tegenzin
- niet stimulerend om 'later' te kiezen voor de fiets

Nochtans kan een 'toekomstgerichte mobiele school' belangrijke kansen bieden:

- Leerlingen die niet regelmatig fietsen of geen eigen fiets hebben krijgen de kans om te oefenen.
- Leerlingen geraken gewend aan de fiets als voor de handliggende oplossing voor korte verplaatsingen.
- De fiets als volwaardig vervoermiddel wordt opgewaardeerd.
- De schoolfiets biedt extra kansen op het gebied van beweging en gezondheid.
- Dankzij de fiets kan de school bijdragen tot minder vervuiling van het milieu.

Om scholen te begeleiden en ondersteunen in hun zoektocht naar een geschikt schoolfietsconcept zien wij een aantal mogelijkheden.

3. Het schoolfietsconcept

Doelpubliek: alle secundaire scholen

Basisconcept:

- De school koopt fietsen aan bedoeld voor haar schoolfietsenpark:
 - Geschikt voor groot en klein
 - Uniseks
 - Stevig en duurzaam
 - Onderhoudsarm
 - Sober
 - Comfortabel en veilig
 - Mogelijkheid om de identiteit van de school zichtbaar te maken
 - Een 'groene' fiets (geproduceerd en geassembleerd in Vlaanderen)
- De fiets kan gebruikt worden als vervangfiets voor leerlingen met pech tijdens het woon-school verkeer, voor korte verplaatsingen in schoolverband, als bedrijfsfiets voor leerkrachten (vb. stagebezoek)...
- De school krijgt een opleiding in beheer en onderhoud van een fietsenpark.
- Er wordt een Vlaams/Brussels onderhoudsnetwerk aangeboden vanuit de sociale economie voor scholen die dat willen

- Financiële autonomie bij de school : zo kan bv de ouderraad aangesproken worden; aan leerlingen kan een kleine bijdrage gevraagd worden per keer dat ze een fiets gebruiken (model busvervoer); ...

Afhankelijk van de keuzes die gemaakt zullen worden bij de realisatie van dit project zijn bijkomende samenwerkingsverbanden, naast de reeds aangehaalde met sociale economie, mogelijk met TSO en Buso-scholen (in functie van assemblage van fietsen).

4. Extra ondersteuning vanuit inhoudelijke opportuniteiten

Om dit alles te kunnen realiseren kan men niet enkel uitgaan van de inbreng van de scholen. De uitwerking en opvolging van dit concept vraagt financiële input. Gezien het algemene belang ervan durven wij uitgaan van ruime interesse in verschillende beleidsdomeinen. Dit project biedt vele educatieve mogelijkheden.

Mobiliteit

Scholen spelen in op een belangrijke maatschappelijke trend. Meer en meer bedrijven maken in hun vervoersplannen plaats voor de fiets. Bedrijfsfietsen, fietsvergoedingen, abonnementen voor publieke fietsen... Naast voorbereiding op het rijexamen in de school verdient de fiets minstens een even belangrijke plaats als logisch vervoermiddel.

Milieu

De schoolfiets kan één van de vele acties zijn die scholen op dit vlak ondernemen. Liefde voor de fiets bijbrengen aan volwassenen van morgen is een waardevolle pedagogische doelstelling. Die valt te combineren met bewustzijnsontwikkeling dat de fiets kan bijdragen tot de vermindering van diverse vormen van vervuiling en uitstoot.

Gezondheid

Dagelijkse beweging is een noodzaak. De fiets gebruiken voor woon-school verkeer is een ideale fitnessoefening.

Verkeersveiligheid

Wennen aan het verkeer met een veilige fiets, ook voor wie er van thuis uit niet toe gestimuleerd wordt.

Verantwoordelijkheidszin, burgerzin

Jongeren krijgen de kans om op een zorgzame manier om te gaan met 'gemeenschappelijk materiaal'. Ze krijgen ook niet langer 'afdankertjes'. Participatieraden kunnen een rol spelen in het beheer en de aanschaf van de schoolfiets.

(Sociale) Economie

Dit project zal tewerkstelling bevorderen binnen de sociale economie. Afhankelijk van de specifieke uitwerking zullen het jongeren uit het beroepsonderwijs, langdurige werklozen of arbeidsgehandicapten zijn die hierdoor meer kansen op opleiding en werkervaring krijgen.

Integratie, emancipatie

Een goede fiets gebruiken, leren fietsen is niet langer weggelegd voor diegenen die daar de kans voor krijgen. Bovendien is de fiets op langere termijn het goedkoopste vervoermiddel voor wie het financieel moeilijk heeft.

Technologie

Scholen kunnen naar draagkracht en vermogen instaan voor onderhoud en herstelling van die fietsen. Voor leerlingen is dit een kans om een aantal vaardigheden te ontwikkelen.

Uitstraling, publicitaire waarde

Door zijn unieke concept kan de schoolfiets een vaste waarde worden in het staatbeeld. Scholen kunnen er hun logo op kwijt en ook voor 'onderwijs' is dit een kans om naar buiten te komen. Netoverschrijding en beschotten tussen de verschillende onderwijsniveaus verminderen behoren tot de mogelijkheden.

5. Een technisch concept

Waarom moet je denken bij de keuze van een schoolfiets?

- Keuze van het model (versnelling, verlichting)
- Keuze van kleur en personalisering van de fiets.
- Ontwikkelen van een beheerssysteem voor de fietsen.
- Opleiding voor onderhoud en uitvoering van kleine herstellingen.
- Garantiebepalingen en eerste nazicht na enkele maanden gebruik.
- Indien gewenst: herstelling van fietsen

Enkele technische tips: Kies voor:

- mixed-frame of lage instap
- 26" wielen met banden van 40 mm. breed, dubbelwandige velgen
- Metalen spatborden
- Naafremmen, type rollerbrake
- In een model met versnellingen: nexus 3 (naafversnelling)
- Duurzame onderdelen (stuur, zadel, pedalen...), bevestigingen kabels in inox
- In hoogte verstelbaar zadel
- Geen of aangepaste pakdrager

De schoolfiets ontwikkeld door vzw Velo

Kostprijs:

1. Een volledig uitgeruste fiets kan afhankelijk van de opties en het aantal tussen 450 en 550 euro kosten.

Velo vzw, Hollestraat 1, 3001 Leuven – 016/298740
Projectcoördinator: Peter Verstraeten (peter.verstraeten@velo.be) – 016/298746